

DOMOVINA

Upravišтво »Domovine« v Ljubljani — Knafljeva ulica 6
Uredništvo »Domovine« — Knafljeva ulica šte. 5/II.
telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 din., polletno 18 din.,
celoletno 36 din.; za inozemstvo razen Amerike: četrletno
12 din., polletno 24 din., leto 48 din. Amerika letno 1 dolar
Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 1071

Govor senatorja dr. Alberta Kramerja

Pri razpravi o državnem proračunu v senatu je senator dr. Albert Kramer v dvehurnem govoru najprej očrtal sedanji politični položaj in orisal smernice za ureditev naših domačih razmer. Nobena proračunska razprava pri nas se še ni razvijala v tako burnem času kakor danes. Spori med velasilami se vedno bolj poostrujejo in svetovni dogodki posredno udarjajo tudi ob zidove naše domovine. Naš narod občuti globoko v svoji duši, da so zanj nastopili resni časi. Bolj kakor kdaj prej se v najširših plasteh našega rodu zbujajo nagoni samoobrambe in vstaja spoznanje, da je močna Jugoslavija edino jamstvo našega življenja, naše svobode in neodvisnosti. Mi verujemo, da bo Jugoslavija v teh hudih prilikah vodila zunanjo politiko, ki bo ohranila našo domovino svobodno in neodvisno. Tako politiko bo odločno podprl ves naš narod, ki soglaša v tem, da je treba z vsemi silami podpreti napore in delo za okrepitev in izpolnitev naše vojske. Ves narod je složen v tem, da je prišel skrajni čas, ko se morajo zediniti in združiti vse naše narodne sile, ko se morajo za vsako ceno pokopati vsi spori in medsebojna neprijateljstva.

Naloge zdajšnje vlade

Dr. Kramer je obžaloval, da je klub senatorjev Jugoslovenske radikalne zajednice opustil sodelovanje v razpravi. Vlada Dragiša Cvetkovića se je predstavila narodnemu predstavništvu s programom, ki se povsem razlikuje od programa njene predhodnice. Nastopila je z obsodbo prejšnje vladavine, kakor je to javno prišlo do izraza že v pismu sedanjega predsednika vlade ob ostavki.

Današnja vlada se je predstavila narodnemu predstavništvu kot začasna vladavina, ki ima po besedah predsednika Cvetkovića predvsem naloge, pripraviti pot za novo politično razporeditev v državi. Govornik je poudaril, da se s tem strinja. Brez ostrine in brez strankarske pristranosti želi odločno obeležiti bilanco vladavine, ki je več kakor tri in pol leta odločala o usodi naše države. Splošno oceno vladavine je dal že predsednik vlade Cvetković, ko je napljal, da je bila ta glavna ovira naše notranje ureditve. To lahko mirno vsi podpišemo. S tovariši je že leta 1936. v senatu pripomogel, da je bila izglasovana resolucija, v kateri se je izrazila opravičena bojazen, da bo vladavina Stojadinovića povedla državo v težavno stanje, ki mu ne bo izhoda. Dogodki so čisto opravičili našo tedanjo domnevo.

Dr. Kramer je obširno govoril o osebni diktaturi dr. Stojadinovića in o vsem, kar je bilo z zakoni izvedeno v ta namen. Končni smoter je bil, da bi postal dr. Stojadinović monopolizirani nosilec državne oblasti. Dr. Kramer je navajal finančni zakon, v katerega so bile vključene uredbe, ki naj bi omogočile centralizacijo vsega socialnega življenja po skupini ljudi v državni centrali. Navajal je tudi načrt spremembe kazenskega zakonika, ki je k sreči odpadel, a bi bil usoden za državo, ako bi se izvedel.

O volitvah v decembru

V nadaljnjih izvajanjih se je dr. Kramer bavil z decembrskimi volitvami. Za listo dr. Mačka se niso zbrali samo vsi hrvatski glasovi, temveč se je tem pridružilo 600.000 zavednih srbskih volilcev in tudi mi Slovenci smo dali junaško četo 45.000 glasov. Nato se je sestavila narodna skupščina, kateri je opozicija z dr. Mačkom na čelu s polno pravico odrekla vsako legitimacijo, ki bi jo pooblašala za predstavništvo politične volje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kar pa se posebej tiče volilnih rezultatov v Sloveniji, smo lahko več ko zadovoljni. Na osnovi sedanjega volilnega zakona v Sloveniji še nobena opozicija ni imela poguma, da bi nastopila pri volitvah, razen nas. Niti leta 1930., niti l. 1935. stranka dr. Korošca ni postavila svojih kandidatur.

Predsednik vlade je v svojem poročilu pravilno dejal, da je pravo in najnujnejše vprašanje pomirjenje in olajšanje za narod. Ne gre tu za zadoščenje posameznim prizadetim strankam, temveč za zadoščenje žaljeni pravici, kršenemu načelu enakosti in enakopravnosti. G. predsednik vlade je pred dnevi bil tako ljubezniv, da je izjavil poslanstvu našega kluba, da bo osebno skrbel za to, da se bodo politične poprave izvršile prav povsod.

Državni proračun

Dr. Kramer je potem obravnaval državni proračun v zvezi z uradnim vprašanjem. Število uradnikov se iz leta v leto veča. Prav tako pa narašča tudi število upokojencev. Vsako leto zahtevamo in tudi prejemo obljube, da se bo izvršil pregled upokojencev. Namesto tega pa odhaja vsako leto iz državne službe nekaj tisoč mladih ljudi, ki so še sposobni za delo, v pokoj, in to pretežno iz strankarskih razlogov.

Število osrednjih skladov stalno narašča. Imamo jih že 120. Vsi ti skladi kažejo centralizacijske težnje. Iz njih se troši na stotine milijonov brez parlamentarnega nadzorstva. Ta praksa je v zadnjih letih posebno mnogo doprinesla k temu, da se posamezni kraji naše države čedalje bolj čutijo zapostavljene in neenakopravne. Posebno ve la to za skupni banovinski sklad in za skupne banovinske trošarine, odnosno za ključ za njihovo razdelitev. Tako vidimo, da se neka banovina lahko zadovolji s 25 odstotno doklado, medtem ko dosega druga doklada v drugi banovini celih 120 odstotkov.

Določbe finančnega zakona

Dalje je dr. Kramer obravnaval nova bremena, ki jih prinašajo določbe finančnega zakona.

V finančni zakon je vnesen tudi del odredb iz svoječasne konkordate. Te odredbe so v glavnem gmojnega značaja. V načelu sem za vse, kar bi doprineslo k temu, da bi se katoliška cerkev v Jugoslaviji počutila enakopravno s pravoslavno. Ena teh odredb se tiče prenosa premoženja verskega sklada na katoliško cerkev. To vprašanje je bilo v Avstriji urejeno že pred 90 leti. Gre za približno 200 milijonov, predvsem za ve-

likanske gozdne površine v Sloveniji. S prenosom lastnine tega sklada v cerkvene roke se ne bodo zmanjšali državni izdatki za katoliško cerkev. Temu ne ugovarjam. Treba pa bi bilo spremeniti fevdalne odnose vasl nasproti duhovščini, posebno glede tako zvanih bire.

Dr. Kramer je nato protestiral proti določbi paragrafa 108. finančnega zakona, ki omogoča ministru za socialno politiko in narodno zdravje, da bo lahko zahteval od osrednjega urada za zavarovanje delavcev, da pogodbe med zavarovalnimi uradi in pogodbenimi zdravniki brez odpovedi razveljavi, zdravnike pa odpusti. Govoril je tudi o paragrafu 76. finančnega zakona, po katerem se prometnemu ministru prizna pravica, da z bojniškim skladom železničarjev ustanavlja in ureja lekarne in razna skladišča zdravil, torej ustanavlja veleprodajne proti vsem določbam zakona o lekarnah.

Hrvatsko vprašanje

Med drugim je dr. Kramer dalje omenil podporo 500.000 din Zvezi fantovskih odsekov. Pri teh njegovih izvajanjih je prišlo do medsebojnega pojasnjevanja med dr. Andjelinićem, ministrom Krekom in govornikom. Ko je opozoril še na vprašanje šolskih knjig, je spet prešel na politična vprašanja. Poudaril je, da je vlada s svojo deklaracijo hrvatsko vprašanje službeno postavila na dnevni red naše državne politike. Dr. Maček ne postavlja zahtev, ki bi prekoračili okvir naše skupne države ali omajale osnovne temelje našega skupnega državnega življenja. Volilni sporazum Jugoslovenske nacionalne stranke z njim in z združeno opozicijo ponovno poudarja, da so bistvena vprašanja našega državnega obstoja glede na ureditev hrvatskega vprašanja postavljena izven vsake razprave. To so državna celota, monarhija, dinastija in narodna vojska, glede reševanja vprašanja samega pa se je odklonila vsaka revolucionarna metoda in zahtevala se je rešitev hrvatskega vprašanja v skupnosti naroda in krone, najvišjim zaščitnikom narodnih in državnih koristi.

Toda brez globokih sprememb v sami ureditvi naše države sporazum ne bo mogoč. Brez sporazuma pa do ugotovitve (konsolidacije) ne bomo prišli. Vsi oni, ki mislijo, da je hrvatsko vprašanje neka razdelitev oblasti med strankami in ki se zato nadejajo, da nastopa nova doba protokolov, razdeljevanja ministrskih stolov in slično, še zmerom niso razumeli tega vprašanja. Če bi bila politika naše države šla dosledno po jugoslovenski poti in bi se res upoštevale politične, kulturne, gospodarske in socialne koristi vseh delov naše države in vseh delov naroda, če bi se ubrala pot odločne dekoncentracije in decentralizacije, izgradnje solidne samouprave, tedaj bi bili pač že prej mogli odpraviti naše notranje spore in ugoditi upravičenim zahtevam sestavnih delov Jugoslavije, posebno še hrvatskega. Dr. Kramer je poudaril, da je po kraljevi smrti naš posvetih, ki so se tedaj vršili, zastopal stališče, da je nastopil zadnji trenutek za rešitev naših notranjih vprašanj na osnovi edinstva (unitarizma); toda da je treba, če se hoče doseči uspeh, da se na največjo odločnostjo in na glico. Če pa se za to ne bi odločili, je tedaj dejal, se je treba takoj začeti pogajati z dr. Mačkom in za vsako ceno doseči sporazum, ki bo tem lažji, čim hitreje se bo sklenil.

Uradno glasilo nemškega zunanjega ministrstva piše

o protinemških demonstracijah na Poljskem

in pravi med drugim, da bi utegnili škodovati poljskemu narodu, če bi žalil in preganjal Nemce na Poljskem. Poljska vlada uradno zanika, da bi bila Nemčija postavila Poljski kakšne zahteve glede Gdanska ali poljskega koridorja. Kakor druge države se tudi Poljska močno oborožuje. Vlada je razpisala notranje posojilo poldruga milijarde zlotov (okoli 13 milijard dinarjev) za nabavo letal in protiletalsko obrambo.

V Angliji se je razvila

borba za obvezno vojaško službo, ki je zdaj med Angleži le prostovoljna.

Spiro resnih časov je verjetno, da se bo v Angliji uvedla obvezna vojaška služba kakor v drugih državah. Napeti evropski položaj bo imel menda tudi za posledico, da se bo angleška vlada preosnovala tako, da bodo vanjo stopili tudi zastopniki opozicije.

Iz Washingtona poročajo da je

ameriški senat odobril nov vojaški znesek za oboroževanje,

in sicer 513 milijonov dolarjev (25 milijard dinarjev), ki se bodo uporabili za vojsko na kopnem.

Iz Londona poročajo, da je z letalom

odpotoval v Francijo šef angleškega generalnega štaba

vikont Gort. Z njim je več generalov in oficirjev. Ostal bo v Franciji več dni in tudi prisostvoval orožnim vajam francoske vojske.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na sejmu v Kranju so se trgovali za kg žive teže: voli I. po 5.50, II. po 5, III. po 4.75, telice I. po 5.50, II. po 5, III. po 4.75, krave I. po 5, II. po 4.50, III. po 3.75, teleta I. po 7, II. po 6 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali v Kranju: špeharji po 9 do 10, pršutarji po 8 do 9 din. Pujski, 7 do 8 tednov stari so bili po 190 do 260 din za rilec.

MED. Čisti med je bil v Kranju po 22 do 24 din za kg.

VOLNA. V Kranju je bila neoprana po 24 do 26, oprana pa po 34 do 36 din kg.

SIROVE KOŽE. V Kranju so bile: goveje po 8 do 11, telečje po 13 in svinjske po 6 do 9 din za kg.

KROMPIR. V naših mestih se prodaja po 80 do 125 din za 100 kg. Semenski krompir je po 1 do 1.50 din za kg.

KRMA. V Krškem se je trgovalo seno po 50 do 100, in slama po 25 do 50, a v Murski Soboti seno po 60 in slama po 30 din za 100 kg.

VINO. V krškem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih: navadno mešano vino po 4 do 5, finejše sortirano pa po 5 do 6 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah dne 28. marca (s prišteto premijo):

1 holandski goldinar za 23.44 do 23.82 din;
1 nemško marko za 17.76 do 17.93 din;
1 angleški funt za 206.72 do 209.92 din;
1 ameriški dolar za 43.97 do 44.57 din;
100 francoskih frankov za 116.65 do 118.95 din;

100 italijanskih lir za 232.45 do 235.55 din.

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 463, a v Beogradu po 470 din. Nemške klinške marke so bile po 13.80 din.

Sejmi

2. aprila: Dramlje, Rakek;
3. aprila: Gornji Tuhinj, Zabukovje, Murska Sobotica, Cankova, Poljčane, Višnja gora;
4. aprila: Ptujška gora, Črnomelj;
6. aprila: Konjice, Laško, Rajhenburg, Stična;
9. aprila: Ljutomer.

Drobne vesti

= V naši državi je 2976 industrijskih podjetij. Lani ob koncu leta je bilo v naši državi 2976 industrijskih podjetij. Največ industrijskih podjetij je živilske stroke, in sicer 853. Na lesno industrijo pride 396, na tkaninsko pa 306 podjetij. Te tri so najmočnejše stroke. Vrednost produkcije naših industrijskih podjetij je pa ocenjena na 14 in pol milijarde dinarjev.

= Lanska produkcija zlata v naši državi. V vseh naših rudnikih je bilo lani pridob-

ljeno 2.417 kg zlata, to je nekoliko manj kakor v letih 1937. in 1936. Vse zlato je odkupila Narodna banka. Vrednost odkupljenega zlata znaša okoli 91 milijonov stabilizacijskih dinarjev, kar znaša s premijo okoli 117 milijonov dinarjev. Le v borskih rudnikih je znašala produkcija zlata lani 1837 kg ter je bila manjša v primeri s produkcijo predlanskim za 133 kg. To je treba pripisovati temu, da je imela bakrena ruda, ki so jo kopali lani, znatno manj zlata kakor ona predlanskim. Mnogo večja kakor predlanskim je bila lani produkcija srebra, saj so ga pridobili v rudnikih podjetja Trepče iz svinčene rude nad 78 ton. Svinčena ruda v Trepči ima povprečno po 800 g srebra v toni.

D O P I S I

RADOHOVA VAS. (Smrtna kosa). Dne 24. marca je umrl g. Ludvik Oven, posestnik in gostilničar, v starosti 59 let. Bil je dober gospodar in poznan daleč naokoli. Žena mu je umrla leta 1932. Zapustil je sina in tri hčere. Tri brate ima v Ameriki. Pogreb se je vršil 26. marca v št. Vidu pri Stični in se ga je udeležilo mnogo ljudi. Blag mu spomin, žalujemo naše iskreno sožalje!

VOJNIK. Delavni dramski odsek Sokola uprizori na cvetno soboto 1. aprila ob 20. za odrasle in na cvetno nedeljo 2. aprila ob pol 16. za mladino Golievo pravljico igro v štirih dejanjih »Jurček«. Z veseljem pozdravljamo srečno zamisel odseka, da uprizori mladinsko igro, katere posebno vojniška mladina tako zelo pogreša. Zato bo uprizoritev »Jurčka« vsekakor izreden dogodek za Vojnik in njegovo okolico. Da bodo odrasli nemoteno lahko preživeli nekaj uric v vedrem uživanju pravljice sveta, je zanje predstava v soboto zvečer, na kar posebno opozarjamo občinstvo. Toplo priporočamo obisk.

Gorenjci!

Pred nakupom

KOLESA, SIVALNEGA STROJA ali delov za popravila istih se zgledite

v trgovini

M. KRAŠOVEC — Kranj nasproti Bekselna.

»Stavim, da ste vi gospodična Karlota!« je rekel in ji smeje se ponudil roko.

Dekle je zardelo, položilo svojo nežno ročico v Pavletovo široko desnico in potrdilo njegovo vprašanje. Mladenič ji je nato povedal, da bo mati kmalu prišla, in jo je povedel najprej k Pepini.

»Pepina je še v postelji, a ne spi več,« ji je pojasnil. »Je zelo slabotna in bolehná, zato jo razvajamo kakor otroka. Pa bo takoj vstala in vam vse pokazala.

Ko sta prišla k bolnici, je ta začudeno pogledala tujko, ki je imela tako lepe plave lase in tako svetle modre oči. Podala ji je roki, nato pa je rekla Pepini:

»Tako bom vstala, da vas bom o vsem poučila. Najprej vam bom pokazala, kakšne cene imajo pisamezne vrste mesa in kaj boste morali pisati. Vse je zelo preprosto. Prve dneve bom zmerom zraven vas, če me boste potrebovali.«

»Prisrčen hvala,« je odgovorila Karlota. »To mi bo zelo lajšalo delo.«

Ko se je Tereza vrnila domov, je bila Karlota že v osem poučena. Vdova je pozdravila Karloto Cirila Baccija z dobro hlinjeno ravnodušnostjo. Priporočila ji je, naj se nikar preveč ne muči, temveč naj jo Pepina polagoma uvaja v njene dolžnosti. Potem ji je s čudnim glasom rekla:

»Prav smešno je, kako zelo ste podobni svojemu očetu. Le manjši in drobnejši ste. No, čisto prav, si bom pa predstavljala, da sem še zmerom v Giussanu.«

Tak je bil Karlotin nastop službe.

Spčetka so bile v hiši zaradi nje majhne motnje. Bila je pač tujka, na katero se je

treba navaditi. Pa ni trajalo dolgo časa, in že so bili Karlota, Pepina in Pavle kakor sestri in brat. Ker je bila Karlota brihtno dekle, se je že v štirih, petih dneh naučila knjigovodstva, kolikor ga je potrebovala, in zdaj jo je že Pavle uvedel v skrivnosti prodaje mesa.

Karlota se je prav dobro počutila v novih razmerah in je zelo rada delala. Prodajalna je bila sicer zmerom čista, toda Karlota jo je znala še olepšati z okusom velemeščanke. Krasila je izložbeno okno s cvetjem, ki ga je trgala na vrtu in na polju. Prav tako je s cvetjem krasila ostale prostore. Zavoljo nje je bilo življenje v Longhijevi hiši prve mesece po njenem prihodu prijetnejše kakor kdaj prej.

Vdova je ravnodušno opazovala prijateljstvo, ki se je razvijalo med Karloto in Pepino. Prav malo jo je to brigalo. Česar pa ni videla, je bil učinek osovraženega dekleta na njenega sina. Preprosti mladenci je bil kmalu do ušes zaljubljen v Karloto. Čar mladega, lepega dekleta je bil tako močan, da je komaj še mislil na Nineto Novellijsko, ki mu je bila prej zelo všeč.

Karlota bi ne bila ženska, če ne bi bila opazila, kaj je čutil zanj Pavle. Kmalu se je nudila priložnost, da ji je razkril svoje srce.

Kakor zmerom se je Karlota četrt ure pred odhodom vlaka, s katerim se je vozila k tati v Turin, pripravila za pot. Smehljaje se je ob slovesu podala roko Pavletu.

Pavle je prijel roko in pritisnil ljubljeno dekle k sebi. Zardela je, vendar se ni branila. Tedaj jo je objel in jo strastno poljubil,

preden se ga je mogla ubraniti. Nato pa ji je zašepetal v uho: »Karlota, ljubim te, hočeš postati moja žena?«

Mladenka ni odgovorila, temveč se mu je prestrašena izvila iz rok, kajti Tereza Longhijeva, o kateri sta mislila, da je bila na vrtu ju je zasačila in kar s pestmi planila v dekle. Bes ji je žarel iz oči.

Naglo je stopil mladi mesar med obe ženski, da je s svojim telesom zaščitil dekle, ki ga je ljubil.

Tereza je še bolj zbesnela, ko je videla, da se ji je sin uprl. Pavle pa je prijel mater za roke in odločno rekel: »Mati, ne besedice ne smeš reči! Ali čuješ?«

Mati je res molčala. V njeni duši je to razkritje povzročilo strašen prevrat. Torej njen sin, ki ga je tako vzljubila, da je v svoji ljubosumni skrbi skušala v njem zatreti vsako nagnjenje do še kakšnega drugega človeka, njen Pavle se je zagledal v Karloto, ki jo smrtno sovražila! Kako je mogla biti tako slepa, da ni videla razvoja te ljubezni, ki ji grozi vzeti edino, kar še ima na svetu. Tega ne bo trpe!a. Maščevanje, ki ga je bila sklenila izvesti na Karloti za grehe njenega očeta, se ji je zdelo zdaj dvakrat upravičeno. Zdaj se bo maščevala, naj stane, kar hoče.

(Dalje)

NJENA ČELJUST

A: »Ali je napravil zobni zdravnik posnetek čeljusti tvoje žene?«

B: »Kaj še. Izdelati je moral cel film, tako hitro se premika.«

Domače novosti

* Kraljica Marija spet v Beogradu. Dne 27. t. m. se je vrnila iz Londona Nj. Vel. kraljica Marija. Na postaji so jo sprejeli Nj. Vel. kralj, Nj. Vis. knez namestnik Pavle, Nj. Vis. kneginja Olga, kraljeva namestnika dr. Stanković in dr. Perović, predsednik vlade Dragiša Cvetković in ostali člani vlade.

* Skladno delo narodno obrambnih društev. Narodnoobrambna društva Družba sv. Cirila in Metoda, Branibor in Slovenska straža so sprejela naslednjo skupno izjavo: V svesti si svojih dolžnosti in odgovornosti nasproti narodu so podpisane narodno-obrambne organizacije po medsebojnih poveljih sklenile, da bodo nastopale skupno in sporazumno glede potreb, ki se pojavljajo in ki jih stavlja pred nas čas, zavedajoč se, da more biti le skupen, premišljen in načrten nastop vseh poklicanih zasebnih narodnoobrambnih činiteljev kos vsem nalogam, ki jih lahko prinese čas. V Ljubljani, 27. marca 1939. »Branibor« (osrednji odbor) v Ljubljani; Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani; Slovenska straža v Ljubljani.

* Pomilostitev za upravne kazni. Kraljevski namestniki so na predlog predsednika vlade in notranjega ministra sklenili, da podelijo splošno amnestijo (pomilostitev) za vsa kazenska dejanja (prestopke) zagrešena do vštete 5. februarja letos, za katerih preiskavo in sodbo so pristojna oblastva splošne uprave, ne glede na to, ali se je postopek že začel ali že teče, ali je sodba postala pravomočna ali ne. Denarne globe, kolikor so že izterjane, se ne bodo vrnile. O vseh spornih vprašanjih, nastalih na podlagi tega ukaza, bo razsojal notranji minister.

* Skupina slovenskih rudarjev je šla v Nemčijo. Te dni je potovalo z vlakom preko Maribora v Nemčijo 30 rudarjev iz kozjanske okolice. Pojde jih še kakšnih 70. Najeti so za nemške rudnike ob holandski meji.

* Smrt najstarejšega Kamničana. Te dni je v Kamniku umrl najstarejši meščan Andrej Slejko. Dočakal je visoko starost 93 let. Doma je bil z Vrhpolja pri Vipavi, odkoder je v mladosti večkrat prihajal v Kamnik prodajat južno sadje. Pred 57 leti se je za stalno naselil v Kamniku, kjer si je z veliko pridnostjo ustanovil dom in odprl trgovino z južnim sadjem »Pri Vipavcu«. Za

Le eno je najbolje —

in to sem kupila za nas in naš dom. Samo eden je pravi in to je naš domači proizvod najstarejše mlarne — povsod pohvaljeno

njim žalujeta hčerki Terezija, poročena z Avgustom Mejačem in Tončka, poročena s trgovcem Ivanom Petkom. Naj počiva v miru, žalujočim naše sožalje!

* Turki kupujejo naše konje za svojo vojsko. V Podravini se mude zastopniki turškega ministrstva za vojsko. V Podravini, Medmurju in v Slavoniji nameravajo kupiti za turško topništvo 1000 konj. Plačujejo jih po 4500 do 7000 din za glavo.

* Odpustitve tkaninskega delavstva v Mariboru. Med mariborskimi tkaninskimi delavci je precejšnje razburjenje zaradi nekaterih novih odpustov. Navzlic zagotovitvam, da se bo vprašanje zadostnih dobav sirovin ugodno rešilo, je položaj delavstva slej ko prej zelo težaven. Nekatere tvornice so že začele odpuščati delavstvo, zlasti starejše, kar je tem hujše, ker so med njimi tudi rodbinski očetje. Tako je tkaninska tvornica Zelenka in drug, ki zaposluje okrog 200 delavcev in delavk, odpustila 56 delavcev. Tudi obstanek ostalih 154 delavcev je ogrožen, ker namerava omenjena tvornica prenesti svoj obrat na jug.

* Razstavo izbranih belokrajinskih pisane prireditelj državni osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani v okviru svojih jubilejnih prireditev na cvetno nedeljo 2. aprila, Novi trg 4/I. Letos praznuje namreč dvajsetletno obstoja in priredi več razstav, ki bodo pokazale podrobno delo zavoda med našim podeželskim ženskim svetom. Bo tudi več predavanj. Obenem z razstavo pisane bo tudi razstava narodnih prtičkov in najmodernejših čajnih in kavinih garnitur. Vstopnine ne bo. Vabljeni prijatelji domačega dela.

* Velik požar pri Vevčah. Posestnika Lavtarja v Kandršah je zadela huda nesre-

ča. Pogorelo mu je ponoči gospodarsko poslopje. Domači sin France, ki je spal v sobi, narejeni v gospodarskem poslopiju, se je ves opečen komaj rešil. Morali so ga odpeljati v bolnišnico. Požar se je hitro razširil na domačo kozočico, ki sta oba pogorela do tal. Znaki kažejo, da je poslopje nekdo zažgal iz maščevanja. Domačim gasilcem se je posrečilo oteti hišo in svinjak.

* Oproščen suma uboja. Pred mariborskim malim senatom se je zagovarjal Franc Rojht iz Rucmancev zaradi uboja Franca Pavličiča. Obtoženec je vztrajno zanikal krivdo in tudi sodišče se ni moglo prepričati, da je kriv, pa ga je zaradi tega oprostilo.

* Smrtna nesreča na Pobrežju. Na Pobrežju pri Mariboru se je pripetila velika nesreča. Komaj 35-letni posestnik Ludvik Kolarič je pripeljal domov dvovprežni voz, naložen z žagovino. Hotel je spraviti voz na dvorišče. Prijel je konja za uzdo, da bi oba konja zapeljala počasi skozi ozek dvoriščni prehod. Ta trenutek sta se pa konja nenadno splašila. Nesrečni Kolarič se je znašel med vozom in steno ter kmalu izdihnil. Zapustil je ženo in tri nepreskrbljene otroke. Pobrežani globoko sočustvujejo s Kolaričevimi rodbino.

* Truplo v vodi. V nekem potoku pri Mariboru so ljudje našli truplo neznanega moškega. O tem so obvestili mariborske orožnike, ki so se takoj napotili tja. Mrtvec je imel pri sebi nekaj listin, iz katerih je bilo razvidno, da je to 45letni delavec Matija Zimič iz Limbuša. Nadaljnja preiskava je dosegla, da so bili v usodnem času tam v bližini vode trije moški. Sumijo, da je Zimič

Andrej Šolar

ROMAN IZ PREDVOJNIH DNI
PO L. THOMI PRIREDIL B. R.

Dekleta iz Gorenje vasi so v kopicah hitele na Dobravo. Njihove rute so se svetlikale v solncu, vse pisane. Ko so prišle iz gozda, jim je zavel veter nasproti in jim rute napihnil. Fantje so hodili sami zase mimo deklet. Med ptojo so se pogovarjali. Nekateri so peli. »Jaka, danes se ga bomo pa nabrali!«

»Da, Peter bo plačal! Ali imaš pri sebi denar, ki smo ga zbrali?«

»Seveda. Dovolj ga bo. Če le oštirju ne bo vina zmanjkalo!«

»Tone, zaigraj!«

Vselej, kadar so prehiteli dekleta, so zaigrali na orglice.

Ženske pa so stikale glave in se pogovarjale o njih.

»Ali si videla Mlinarjevega Toneta?«

»Da, da, ta se pa drži! In njegova Krista!«

»Jej, jej!«

Fantje so videli, da gledajo dekleta za njimi, in kar ponosni so bili. Tako so šli čez polje in gozd.

Veter je odnašal hrup nazaj in nalezli so se ga tisti, ki so stopali zadaj.

Eden zadnjih je bil Karl, Kavčev sin, fant, ki se je bolj bahal s svojim denarjem, kakor pa bi bilo lepo in prav.

Če je šel kdaj s fanti, se je vedel tako, kakor bi morali biti drugi srečni, da sploh pride

v njihovo družbo. Tudi danes se je vsem ognil, da ne bi kdo mislil, da se sili med nje.

Če so ga tovariši dohiteli, jim je odzdravil, in če so mu rekli, naj se jim pridruži, jim je dejal, da je še dovolj zgodaj in da bo že ob pravem času prišel na veselico. Deklet ni dražil in si tudi ni prizadeval, da bi jim bil všeč. Ko je srečal Šolarjevo Urško z dvema tovarišicama, ga je ona nagovorila:

»No, ali greš plesat?«

»Morda pridem, morda pa tudi ne.«

Obrnila je obraz proti njemu in se v zadregi zasmejala. On pa ni prav nič pospešil korakov, ampak je počasi zaostal za njo.

Ko je prišel do križpotja, je iznenada stala spet zraven njega. Čakala ga je ob gozdu in si v zadregi popravljala ruto.

»Zakaj te pa nikoli več ni?« ga je vprašala.

»Tri tedne te že nisem videla.«

»Žetev je, pa ne utegnem misliti na neumnosti.«

»Ali bi bil drugače prišel?«

»Morda. Zdaj pa ni šlo,« se ji je izvijal.

Molče je šla nekaj korakov z njim.

Potem ga je vprašala: »Ali si tisto že povedal doma?«

»Kaj pa?«

»Ne izprašuj tako! Ali nisi povedal, da pričakujem otroka?«

»Tega pa ne vem.«

»Tako govoriš torej zdaj? Tako misliš napraviti z menoj? Ali mi nisi takrat rekel, da se mi ni treba prav nič bati?«

»Pojdi svojo pot in pusti me že v miru!«

»Zdaj se pa misliš izmikati, nesramnež! Da te le sram ni! Pa boš plačal, da veš!«

»To bo pa treba najprej še dokazati. Saj so bili tudi drugi deležni!«

»Kako moreš to reči?«

»Le kar pojdi zdaj. Ne mislim se s teboj pripraviti.«

Urško so obile solze. Debele kaplje so ji začele polzeti po licih. Z žuljavo roko si jih je razmazala po obrazu, da je bil kmalu ves moker.

Hotela je govoriti, toda nekaj jo je dušilo.

»Ali ne veš več? ... Kako si prihajal pod okno ... Takrat si pravil, da se mi ni treba prav nič bati ... da se bova že vzela, če bo kaj ... Zdaj pa začneš tako lagati ... Pa še potem si mi za hišo rekel, naj ne bom v skrbeh ... zdaj pa govoriš tako z menoj ... kakor bi na cesto hodila ... da so bili še drugi ...«

»Saj se bo vse dokazalo,« je trdovratno odvrnil fant in šel dalje.

Dekle se mu ni prav nič smililo. Niti ozrl se ni za Urško, ki si je z rokavom brisala obraz, in ni vedela, kaj naj stori. Ali naj ostane kar tako, ali pa naj teče za nezvestim fantom. Ko pa je videla, kako hitro odhaja, je spoznala, da bi vse njene besede ne bi nič zalegle.

Popravila si je ruto, ki ji je bila zlezla nazaj in odprla torbico, ki jo je držala v roki. Na notranji strani je bilo zrcalo in Urška se je pogledala v njem.

Slika, ki jo je videla, ni bila prav prikupna. Na pegastem obrazu je videla velike črne lise. Nastale so od solza in od umazanih prstov.

Na deset korakov se je moralo videti, da se je cmerila. Zato je pljunila v robec in skušala z njim zabrisati sledove solza. In potem je šla počasi dalje svojo pot, proti plesišču.

postal žrtev zločina. Ali gre tu za roparski umor ali pa morda za uboj, še ni ugotovljeno.

* **Velik požar v Škofji Loki.** V nedavni noči je začela goreti domačija posestnika Franceta Kržišnika na robu Škofje Loke, kjer se začneja Poljanska dolina. Prihitele so gasilci, vendar pa niso mogli več rešiti Kržišnikovega doma. Požar je bil najbrž podtaknjen.

* **Zrtev avtomobilske nesreče.** Te dni sta prispela čez mejo dva težka tovorna avtomobila. Ko je prvi avtomobil prispel do križišča Meljske ceste v Krempljevo ulico, je privozil za njim na motornem kolesu visokošolec Igor Kukovec iz Ljutomerja. Za njim je sedel na drugem sedežu ljutomerski trgovec Feliks Čerček. Kukovec je prehitel zadnji avto, ko pa se je približal sprednjemu, je ta v tem trenutku zavil v Krempljevo ulico proti carinarnici. Tako pa je prišlo do usodnega trčenja, ki se je bliskovito naglo odigralo. Ljudje so samo videli, kako je motorno kolo udarilo ob avto in kako je eden izmed voznikov priletel pod kolesa težkega tovornega avtomobila, ki so nesrečnega povozila do smrti. Bil je to Feliks Čerček. Kukovec je padel na cesto in dobil hude poškodbe, ki jim je v bolnišnici podlegel. Ponosni Čerček se je še pred nekaj meseci oženil in z novim letom odprl trgovino.

* **Štiri domačije so pogorele.** V zadnjem času se na Dravskem polju množijo požari. Tako je v Prevaljah ogenj upepelil štiri domačije. Zaradi slabega dimnika je začelo goreti v domačiji posestnika Josipa Gojčiča. Ob vetrovnem vremenu se je požar naglo razširil na gospodarsko poslopje posestnika Antona Frica in na domačiji posestnikov Antona in Ivana Kirbiša. Domači prepolski in sosedni gasilci so z marljivim gašenjem preprečili še večjo nesrečo.

* **Sprejem mladeničev v pehotno podoficirsko šolo v Beogradu in Zagrebu** in vojaško podkovsko šolo v Beogradu v starosti od 18 do 21 let. Vsa zadevna pojasnila dobite ustno ali pismeno v koncesionirani pisarni Pera Franca, kapetana v p., Ljubljana, Malstrova ulica 14. Za pismeni odgovor priložite kolek ali znamke za 6 din.

* **Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti** Vam pokaže Hranilna posojilnica »Moj Dom«, Ljubljana, Dvořakova 8. Prospekti brezplačno.

* **Velikonočno čiščenje v slovenskih hišah** je posebno važna zadeva naših dobrih go-

spodin, toda koliko truda in jeze Vam bo prihranjeno, če boste vzeli tudi Vi za to priznani terpentinov milo »Oven«, kakor dela to toliko drugih gospodinji sebi v veselje in snažnemu stanovanju v ponos. Toda izrecno samo terpentinov milo »Oven«.

* **Požar v celjski okolici.** V soboto zvečer je zgorela hiša posestnika Radajsa v hribovski vasi Podgori pri Galiciji. Gasilci, ki so prispeli z dvema avtomobiloma in motorkama, so morali ob vznožju hriba izstopiti in kreniti peš do kraja požara. Njihovo delo pa je zelo oteževalo pomanjkanje vode. Posrečilo se jim je rešiti sosedni kozolec in svinjak. Ogenj je nastal najbrž zaradi pokvarjenega dimnika.

Popotnikova torba

Zakonca žrtvi neznanih roparjev

Sv. Pavel pri Preboldu, marca

Strašen zločin je bil izvršen te dni v Šeščah, nedač od Sv. Pavla pri Preboldu. 78-letni mlinar posestnik in žagar France Janše in njegova žena sta se pred 30 leti z otroki vred vrnila iz Amerike in si uredila v Šeščah lepo domačijo. Bila sta skromna in splošno priljubljena daleč naokrog. Ker sta bila varčna, sta imela nekaj prihrankov, kar je pač bilo povod, da sta v noči na 28. t. m. oba postala žrtvi roparskega napada. Pri starših sta živela tudi dva sinova, izmed katerih je starejši poročen in ima v očetovi hiši mizarsko delavnico, a z ženo ne stanuje doma, mlajši sin pa je usodno noč spal na skednju.

Ko je mlajši sin zjutraj stopil v hišo, se mu je takoj čudno zdelo, da ni zanj pripravljen zajtrk kakor navadno. Stopil je v spalnico in nudil se mu je strašen prizor: Oče in mati sta ležala vsa krvava z razbitima glavama na tleh. Oba sta bila že mrtva. Nečloveški zločinec ju je pobil s kladivom in toliko časa udrihal po njima, da sta bili glavi povsem razmesarjeni. V sobi so našli tudi okrvavljeno kladivo. Stanovanje samo je bilo premetano, kar kaže, da je zločinec, morda jih je bilo tudi več, iskal denar.

Mlajši sin je nemudno odhitel na bližnjo orožniško postajo k Sv. Pavlu. Orožniki so

zastražili hišo, hkratu so pa o zločinu obvestili policijo v Celju in Mariboru, sresko sodišče v Celju in druga oblastva ter bližnje orožniške postaje. Za zverinskim roparskim morilcem zaenkrat še ni sledu. Umor mirnih zakoncev je silno razburil vse prebivalstvo.

Poljansko pismo

Gorenja vas, marca

Na velikonočni ponedeljek popoldne se bo igrala Golarjeva veseliga v treh dejanjih »Vdova Rošinka«. Po igri bo prosta zabava s plesom. Pričakujemo obilnega obiska. Vse Sokolu naklonjeno občinstvo je vabljeno.

Zadnjo nedeljo se je pripetila smrtna nesreča med Poljanami in Škofjo Loko. Malo od Loga nad Petruzovo žago sta se srečala avtobus, ki je vozil proti Škofji Loki, in voz s konjem, na katerem je sedelo osem oseb, vozečih se od maše iz Loke. Oba sta vozila pravilno, a pri srečanju, ko sta se ognila drug drugemu, se je konj splašil in odskočil v breg. Voz se je zvrnil in vsi potniki so padli z voza. 63 let stara Krčovka z Loga pa je odletela pod avtobus tako nesrečno, da ji je kolo zmečkalo glavo. Obledela je na mestu mrtva. Nekega fanta pa je kolo malo prišlo za ramo, a se mu kaj hujšega ni zgodilo. Vsi drugi so ostali nepoškodovani. Šofer je pri srečanju vozil silno previdno in počasi ter je tudi avto naglo ustavil, a nesreče ni mogel več preprečiti. Kakor je sodna komisija ugotovila, ne zadene šoferja nikaka krivda in je nesrečo pripisati usodnemu naključju.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Velikonočna gnjat. Če je gnjat močno slana, tedaj jo v mrzli vodi namakaj vsaj štiri ure, preden jo daš kuhati, da bo voda izprala sol iz gnjati. Daj jo vedno v vrelo vodo kuhati; s tem dosežeš, da ostane ves sok v mesu. Vre naj počasi tri do štiri ure. Med kuhanjem jo večkrat obrni in glej, da bo vedno z vodo pokrita. Ko je kuhana, jo pusti v juhi, da se čisto shladi, ker le tedaj bo res sočna in okusna.

»Toliko pa ne znam.«

Silvester je bil ves srečen, da se je pogovor obrnil v smer, kjer se je tudi on lahko izkazal. Vljudno je včasih kaj vprašal in hvalil vsa dela, ki jih je imela gospodična Bizjakova rada.

In ko mu je rekla, da ji ni nobena pesem tako zelo všeč kakor Schubertova ob morju, ji je tiho segel v besedo:

»Tja v daljavo se je morje zaiskrilo...«

»Tudi pesem sama je čudovita,« je vzkliknilo dekle.

»Heine jo je napisal,« je rekel Silvester.

»Nekoč sem jo pel, ko sem bil še v gimnaziji. Ravnatelj pa je rekel, da to ni bilo prav.«

»Ko je pa tako lepa!«

»Dejal mi je, da je bil Heine brezbožnik in da je zato ne bi bil smel peti.«

Gospodična Bizjakova je morala spet občudovati resnost mladega moža.

Zabava pri mizah je postala čedalje glasnejša. Ženske so morale druga drugi toliko povedati! Ta je morala zdraviti svojega moža, drugi je zbolel otrok. Cene mesa so rasle, jajca se pa tudi niso marala poceniti. Marsikatera se je pritoževala nad svojim možem, druga je spet pomilovala, koliko dela ima siromak. Ko se je začelo razgrajanje na plesišču, je dejala stražmojstrovka:

»Upam, da ne bo spet kakšnega pretepa. Moj mož se kar iz dela ne vidi in z mladim orožnikom, ki smo ga zdaj dobili, si tudi ne more dosti pomagati. Kaj ne, Karl?«

»Da,« je potrdil orožnik, ki je kvartal. »Zakaj pa niste vzeli s kraljem?« je potem vprašal. »Saj ste videli, da imam še adutal

Oštir je imel ta dan dosti dela. Vse sobe je imel polne ljudi in v čumnati so sedeli vsi častni gostje, ki jih je pričakoval.

Gospodje učitelji iz sosednih vasi, goriški gozdar in orožniški stražmojster Herman. Med vrati se je pokazal mlad možki. Prijazno je pozdravil in videlo se je, da so vsi navzoči veseli njegovega prihoda. »Pri meni je še dovolj prostora,« je rekel učitelj Pretnar iz Gorenje vasi. »Dovolite, da vam gospoda predstavim! Gospod Markič, kandidat teologije — gospodična, oprostite, zdaj sem pozabil vaše ime...«

»Bizjakova,« je reklo dekle, ki je sedelo zraven njega.

»Gospodična Bizjakova, nečakinja mojega tovariša iz stare vasi. Saj njega poznate?«

»Seveda sem gospoda že spoznal. Če dovolite, bom sedel,« je dejal kandidat teologije in z nerodno skromnostjo sedel.

Imel je lep obraz in vesele rjave oči. Njegove kretnje so izdajale moč in spretnost, toda polotila se jih je že naučena dostojanstvenost, ki je potrebna za duhovniški poklic. Bil pa je zelo plašen v ženski družbi, in mlada Bizjakova je bila zelo prikopna.

Zato ni bilo nič čudnega, da je Silvester Markič nekajkrat segel z rokami v lase in da potem zanje kar ni mogel najti pravega mesta. Tudi jezik se mu je nekako polenil. Šele po daljšem premisleku se je spomnil, da je danes prav lep dan.

»Da, krasen dan je,« je odvrnila Bizjakova. »In sploh je tu zelo lepo.«

»Ali še niste dolgo tu, gospodična?«

»Ne.«

»Pravkar smo govorili o vas, gospod Mar-

kič,« je dejal učitelj iz Češnjice. »Drugo nedeljo imamo pri nas slavnostno mašo, pa bi potrebovali dobrega tenorista.«

»Če želite, vam bom rad pomagal.«

»Zelo nam boste ustregli.«

»Ali ste pevec?« je vprašala gospodična.

»Da. To se pravi — za silo. V pevske šole nisem zahajal.«

»Gospod Markič ima krasen tenor,« mu je segel Pretnar v besedo. Pravim vam, gospodična, da bi po mestu lahko dolgo iskali, preden bi našli takšnega.«

»No, kar veselim se nedelje.«

»Če ne boste preveč razočarani, gospodična. Nisem več v vaji.«

»Pravi pevski genij je,« je navdušeno hvalil Pretnar mladega moža. »Tudi na goslih je umetnik. Hm, če bi jaz toliko znal kakor on, ne bi bil učitelj v Gorenji vasi. Prav za prav je škoda, da boste postali duhovnik.«

»Mislim, da je to zame najlepši poklic,« je rekel Silvester. In pri teh besedah se je držal modro kakor vsi mladi ljudje, ki govorijo o nečem velikem.

Gospodična Bizjakova je resno prikimala k njegovim besedam.

»Umetnost, da, to bi bilo nekaj zame,« je zavzdihnil Pretnar. »Prost bi bil kakor ptica pod nebom in na nikogar mi se ne bi bilo treba ozirati. In lahko bi živel, kjer bi hotel in kakor bi hotel.«

»Ali se tudi vi ukvarjate z glasbo?« je vprašal nato Bizjakova.

»Igrala sem na klavir, toda prav daleč nisem prišla.«

»Gospoda Markiča bi morali kdaj spremljati.«

Velikonočni kruh. Štiri jajca in osem dek sladkorja v prahu mešaj na sopari. Ko se prične gostiti, odstavi in mešaj dalje, da se zgosti in shladi. Nato primešaj devet dek moke, štiri in pol deke razpuščenega sirovega masla, od pol limone naribano lupinico in štiri deke rozin. Kozo dobro pomaži s sirovim maslom, noter stresi testo, razravnaj in peci v neprevroči pečici približno pol ure. Pečeno in še toplo zvrni na desko, posuj s sladkorjem v prahu, in ko se čisto shladi, zreži na poljubne kose.

Lect. Segrej četrt in osminko litra medu. Primešaj četrt žlice cimta, naribano lupinico od pol limone, četrt kile sladkorja v prahu, po kile moke, v katero si zamešala dva zavitka pecilnega praška, in žlico ruma. Vse skupaj dobro zmešaj, stresi na desko, posuto z moko, in dobro umesi. Umešeno testo razvaljaj, izreži poljubne oblike, zloži precej vsaksebi na pomazano pekačo in speci.

Velikonočna torta. Umesi v testo 20 dek moke, 10 dek sladkorja v prahu, pet dek zmletih orehov, pet dek sirovega masla, eno jajce, ščep cimta, od pol limone naribano lupinico in zavitek pecilnega praška. Testo dobro umesi in razvaljaj v velikosti tortne posode. Malo testa pusti za mrežo. Razvaljano testo položi v pomazano posodo, nadevaj

Ce bi bili z njim vzeli, bi midva dobila. To pa niste dobro igrali, gospod učitelj.

»Zdaj je že prepozno,« se je vmešal gozdar in vrgeč asa na mizo. »Ali imate kakšno karo? No, sedem in šestdeset je. Dovolj!«

»Da, zaradi vas sva izgubila,« je vzkliknil stražmojster. »Jaz bi bil vzel z adutom, s kraljem bi pa vi dobili prihodnji vzetek. Kaj pa je, oštir?«

»Dobro bi bilo, če bi malo pogledali v prvo nadstropje na plesišče. Fantje s sosede vasi ga nekaj lomijo.«

»Tako pridem,« je dejal orožnik in si opasal sablo. »Kaj ko bi šli vi z mano, gospod gozdar, ker poznate vse fante?«

Na stopnicah sta že slišala kričanje fantov.

»Zakaj pa ne bi plesal?«

»Nimaš pravice! Mi smo plačali godca!«

Na plesišču je bila velika gneča. Slaba petrolejka ga je razsvetljevala in skozi dim je bilo komaj mogoče razločevati obraze. Sredi kopice je stal visok fant, ki je kričal na Potočnikovega Ksaverja.

»Ali si mar iz naše vasi? Ali si kaj plačal?«

»Plesal bom, kadar bom hotel,« je rekel Ksaver.

»Ali si mar naš? Kje pa imaš pravico?«

»Prismođa, na roko delana!« je zakričal nekdo drug.

Dolgin je prijel Ksaverja za ovratnik, drugi pa so se še bolj približali.

»Pusti me!« je zakričal Ksaver in začel iskati po žepu.

»Vzemite mu nož!«

»Stražmojster je skočil med fante.

s poljubno mezgo, čez pa napravi gosto mrežo. Torto peci v neprevroči pečici eno uro. Pečeno in hladno, najbolje drugi dan, razreži in daj na mizo.

Radio Ljubljana

Nedelja, 2. aprila: 8.00: Instrumentalni dueti: klavir in harmonij. — 9.00: Napovedi, poročila. — 9.15: Godba grenadirske garde (plošče). — 9.45: Verski govor (dr. Roman Tominec). — 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11.00: Prenos koncerta državnih in zasebnih meščanskih šol v Ljubljani (iz frančiškanske dvorane). — 12.30: Peter Iljič Čajkovskij: Koncert za gosli in orkester op. 35 (plošče). — 13.00: Napovedi. — 13.20: Opoltdanski koncert radijskega orkestra. — 17.00: Kmetijska ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17.30: Koncert godbe Sokola I. Vmes bo pel Vlaho Paljetak ob spremljevanju kitare. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: Čelo solo, koncert (izvajal bo prof. Čenda Šedlbauer, pri klavirju prof. Marijan Lipovšek). — 20.30: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Citraški dueti (Mezgošits — Hebein).

Ponedeljek, 3. aprila: 12.00: Zbor mestne ženske realne gimnazije s spremljevanjem radijskega orkestra. — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Slovenske pesmi (plošče). — 14.00: Napovedi. — 18.00: Paberk iz vsakdanjega zdravstva. O srcu in žilah (dr. Anton Breclj). — 18.20: Dvořák: Rusalka, fantazija po operi (plošče). — 18.40: Mesečni slovstveni pregled (prof. France Vodnik). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: Zanimivosti. — 20.00: Rezervirano za prenos. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Prenos lahke glasbe iz restavracije Emone.

Torek, 4. aprila: 11.00: Šolska ura: Mitja Ribičič: Pastir Drežče, mladinska igra v treh slikah (izvajali bodo brezposelni učiteljski abiturienti). — 12.00: Naši pevci in pevke (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: dijski orkester. — 14.00: Napovedi. — 18.00: Flavto solo (igral bo Filip Bernard, pri klavirju Melita Gnjezdova; vmes plošče). — 18.40: Spoštovanje in dobrota — pogoj pobožnosti (Fran Terseglav). — 19.00: Napo-

vedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: Deset minut zabave. — 20.00: Koncert pevskega zbora »Ljubljane«. — 20.45: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Tamburaški orkester (vodil bo Karmelj).

Sreda, 5. aprila: 12.00: Slavni slovanski skladatelji (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Solistične točke (plošče). — 14.00: Napovedi. — 18.00: Mladinska ura: Iz glasbene zgodovine (dr. Anton Dolinar). — 18.40: Naša narodna obramba na prelomu dvajsetletja (prof. Etbin Bojc). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20.00: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča (v I. odmoru glasbeno predavanje — Ukmar; v II. odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 6. aprila: 12.00: Kozaki pojo (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Opoltdanski koncert radijskega orkestra. — 14.00: Napovedi. — 18.00: Pevski koncert (plošče). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Romarske cerkve v Sloveniji (Viktor Steska). — 19.50: Ljubljanski godalni kvartet. — 20.40: Koncert na violončelu s spremljevanjem orkestra (solist prof. Čenda Šedlbauer in radijski orkester). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Obisk pri Bachu in Händlu (plošče).

Petek, 7. aprila: 12.00: Salonski trio (Novak — violina, Comelli — cello, Borštnik — klavir). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Plošče. — 14.00: Napovedi. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Henri Rabaud: Nočna procesija, simfonijska pesnitev (plošče). — 20.00: Prenos iz stolnice (žalostinke). — 20.30: Haydn: Sedem besed Kristusovih (Godalni kvartet). — 21.15: Orlando Lasso — spokorni psalm št. 9 (radijski komorni zbor). — 22.00: Napovedi, poročila.

Sobota, 8. aprila: 12.00: Reproducirani koncert. — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.04: Koncert radijskega orkestra. — 16.00: Prenos velikonočne procesije iz stolnice. — 17.30: Kvišku srca (plošče). — 18.15: Koncert komorne glasbe (kvartet pihal). — 19.00: Napovedi. — 19.05: Jože Vombegar: Velika noč — dramatični prizori (člani radijske igralske družine). — 19.50: Pregled sporeda. — 20.00: Velikonočne pesmi bo pel šentpetrski cerkveni zbor. — 20.45: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Napovedi. — 22.05: Za konec tedna (plošče).

»Narazen! Kaj pa je? Ali mi ne izginete takoj? Ti, izpusti ga!«

»Da mi zarine nož med rebra!« je zakričal dolgin.

»Nož išče!« so se oglasili drugi fantje.

»Tako sem nož, Potočnik!«

Ksaver se je še zmerom otepal dolgina. Nekdo ga je prijel čez pas in stražmojster mu je izpulil nož.

»Tako, nož, ki se v pregibu zaskoči! Lepa reč!« je rekel. »No, tega pa ne boste več dobili nazaj. Zdaj pa ostanite lepo pri miru in ne recite niti besede, drugače vas bom dal zapreti. Kaj pa je bilo?« je vprašal dolgina. »Mi smo si dali zaigrati in plačali smo, pa je prišel, da bi še on plesal. Kar zaletel se je vame in me hotel...«

»Nikari ne kričite tako! Saj se da vse tudi mirno povedati!«

»Res je! Ko sem mu pa rekel, naj gre, odkoder je prišel, je takoj segel po pipcu.«

»Kdo pa ste vi?«

»Janez Rogelj, posestnikov sin z Bele.«

»Mi vsi smo priče,« so začeli kričati fantje.

»Toliko jih ne potrebujem,« je dejal orožnik in si zapisal Rogljevo ime v beležnico.

»Tako, Potočnik, zdaj pa takoj zapustite plesišče in pojdite mirno domov.«

»Pojdem, če bom hotel.«

»Ne tako predrzno! Kaj?«

Urška se je pririla skozi kopico fantov.

»Pojdi, Ksaver! Saj ni besede vredno!«

»Pri miru me pusti! Da, ti! Zdaj pojdem, toda poračunali bomo že še kdaj!«

»Je že prav!« je zaklical dolgin. »Pa spet

vzemi kakšen nož s seboj. Ne boš si jih mogel dovolj kupiti!«

Vsi so se smejali za Ksaverjem, ki so ga tovariši odvedli stran.

Godba je spet zaigrala. Dekleta, ki so sedela po klopih in postolih, so prišla bliže in ples se je začel iznova.

Urška ni več plesala. Po stopnicah je odšla pred hišo.

Za vogalom so stali fantje iz Gorenje vasi in v mesečini je videla, kako se jim je hotel Ksaver iztrgati.

Slišala je njegov zasopli glas.

»Pustite me! Še enkrat pojdem noter!«

»Ne, ne, tega pa ne! Zdaj pojdeš lepo z nami!«

»Eden izmed njih mora biti še nocoj hladen!«

»Ne bodi prismojen! Saj ti je orožnik prepovedal!«

»Briga me!« je vzkliknil in se jim je spet hotel iztrgati.

Naposled se je le pomiril in s fanti odšel. Časih se je sredi poti ustavil in začel spet preklinjati.

»Če mi ne bi bili vzeli noža, bi jim bil že pokazal. V rokah bi bili nesli čreva domov!« se je pridušal.

»Zdaj je pa že dovolj.«

Glasovi so se razgubili v daljavi.

Tedaj se je tudi Urška počasi odpravila dalje proti domu.

V sosedni sobi je tedaj vstal učitelj z Bele in snel klobuk z obešalnika.

»Saj res,« je dejal Pretnar. »Skupno pot imava, pa pojdem še jaz z gospodično. In vi, gospod Markič?« (Dalje prihodnjije).

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

21

Vse je bilo tiho, nikjer glasu, ki bi pretrgal tišino. Pač! Nenadoma se jima je zazdelo, da čujeta iz daljave kakor pridušeno bobnenje viharja. Janez se je prvi zavedel.

»Jezus! Rusi gredo!«

Sama nista vedela, kako sta tako naglo zlezla nazaj na voz. Janez je v nenadnem strahu udaril po konjih, da so se vzpeli. Toda zmogel jih je. Nategnil je vajeti, da so ga zabolele roke, in konji so se obrnili in kakor vihra zbežali v nasprotno smer.

»Naprej! Naprej! Naprej!« je kričal Janez kakor brez uma. Pri naglem obratu bi se bil voz skoraj prevrnil. Treslo ju je, da so ju bolele kosti. Toda begunca se za to nista menila. Od sunkov jima je bila ugasnila luč, in zdaj sta bila v temi prepuščena sama sebi. Dve igrački v rokah usode.

Strašna je bila ta slika: črn voz na blede svetlikajoči se snežni ravnini, za njima preganjalci, pred njima... sama nista vedela, kaj. Rešitev ali smrt?

Janez je kakor blazen poganjal konje. Drveli so z naglico, ki jim je nihče ne bi pripisal. Sneg je ponehal. Le neprijetna burja, ki jima je žvižgala okrog ušes, ju je spremljala.

Tri ure te peklenske vožnje! Konji so omagovali, toda Janez jih je podil, da so napeli poslednje moči. Dobro je vedel, da oddelek, ki prihaja, ni maloštevilčen. Spomnil se je, da mu je mladi kovaški poveljnik sam povedal, da pričakuje velike čete, ki jo bo vodil v osrčje Rusije. Če je ta četa združena, sta rešena. Če pa so raztepeni, potem... Niti misliti si ni upal na to.

Potem se je začelo daniti. Na vzhodu je najprej zagledal svetel pas medle svetlobe, ki je postajal čedalje širši in kmalu zavzel pol neba. Potem se je obzorje poškratlilo, da je bila ravan, ki je ležala pred njima, kakor v motnem ognju. In počasi je jel vstajati dan. Kamor se je ozrl, povsod je bila sama nepregledna ravnina in nikjer sledu o ljudeh, nikjer vasi ali vsaj hišice na samoti.

Pritisnil je mraz. Nenadoma in tako ostro, da ga je pošteno zazeblo, čeprav je bil oblečen v gorak kožuh in dobro zavil v odeje. Časih se je ozrl po Branku, ki je sedel zraven njega in tiščal roke v žep kožuha.

Tedaj je nenadoma vstal pred njima nizek griček. Zavila sta okrog njega. Na samoti je stala koliba. Brez pomišljanja je Janez ustavil in skočil z voza. Potrkal je na vrata. Nihče ni prišel odpirat. Potrkal je še enkrat, potem pa se je s pleči uprl ob nje in tečaji so odjenjali. Malo nato je stal sredi kolibe, ki je bila prazna in zapuščena. Vendar je bil oprezen. Pregledal je vse kote in odkril marsikaj, kar bi jima utegnilo prav priti. Pred vsem nekaj drv, ki jih sicer ne bi dobil tako lahko.

Stopil je iz kolibe in povedal Branku o svojih odkritjih. Poročnik je stopil z voza in pogledal naokrog. Nikjer ni bilo nevarnosti. Saj je bila koliba od rok, daleč stran od ceste in zraven še skrita za hribom. Veter, ki je postajal čedalje ostrejši, je dvigal s tal drobn sneg in ga nosil s seboj, da je kaj hitro zasul vse sledove voza.

»Izprezi konje,« je rekel Janezu, »in nakrmi jih. Med tem jaz v koči zakurim.«

Janez je izpregel konje in jih odvedel v majhno zavetje pod streho. Tam jih je obrisal s šopom slame, zakaj bili so vsi premočeni od naporne divje vožnje. Potem jih je pokril z odejami. Vrnil se je k vozu in hotel vzeti naročje sena, da jih nakrmi. Pri tem je zagledal med senom belo vrečo. Odvezal jo je in našel v njej oves.

»Morda je še kaj drugega,« si je rekel. »Pogledati moram.«

Začel je razkopavati seno in nenadoma mu je ušel krik presenečenja. Ko so se mu oči privadile temi v notranjosti voza, je opazil čisto v kotu ženski obraz. Dvoje oči se je prestrašeno zastarmelo vanj.

Dvoje Nadjinih oči!

»Nadja!«

Z bliskovito kretnjo je odkril streho in skočil k njej.

»Kako ste prišli sem?«

Ni mu odgovorila. Nemo je strmela vanj in zazdelo se mu je, da čuje, kako ji šklepetajo zobje.

»Ali vas zebe?«

Nemo je prikimala. Tedaj jo je prijel, da ji pomaga z voza in odvede v kolibo. Komaj jo je prestregel, da ni padla. Dolga vožnja v mrazu jo je tako odvenila, da ni mogla premakniti nog. Mehko jo je prijel in vzel v naročje.

»Sirotica,« je šepnil sam pri sebi. Stisnil jo je k sebi, dragoceno breme, in z nogo odrinil vrata.

»Gospod poročnik,« je vzkliknil veselo, »Nadja je tu!«

»Nadja?« Branku je ušel vzklik brezmejneg presenečenja. Nadja? Kako je prišla sem?

Janez je položil deklico na kup slame, ki je ležal v kotu, in se sklonil k njej.

»Nadja, povejte...«

Bolno se je nasmehnila. Z glasom, ki ga je Janez bolj slutil kakor razumel, je tiho rekla: »Morala sem z vama... nekaj mi je reklo, da bosta potrebovala mojo pomoč...«

»Kako ste dobri, Nadja,« je vroče vzkliknil Janez. Skočil je na voz po odejo in jo pokril z njo. Potem je prijel njene drobne ročice, ki so bile čisto prezeble, jih dvignil k ustnicam in jih grel s svojo sapo. Nadja se mu te hvaležno nasmehnila in njene ustnice so šepnile:

»Hvala vam...«

Branko si je med tem dajal opravka pri ognjišču. Na polici je iztaknil nekaj lončenih piskrov. Vzel je največjega, stopil pred hišo in spustil vedro v vodnjak. Ko je potegnil iz globine, mu je od groze zastal dih in vedro mu je zdrsnilo nazaj v vodnjak. V njem je bil zagledal človeško roko!

»Moj bog, ali je mogoče?« je vzkliknil s trepetajočim glasom in groza ga je obliha. Zdaj je vedel, zakaj je koliba prazna!

Prerezal je vrvi, ki je bilo z njo vedro privezano, da ne bi nihče več videl tega. Potem je zajel v lonec nekaj svežega čistega snega in se vrnil v koč. Njegov obraz je bil blede ko zid.

»Kaj je, gospod poročnik?« se je prestrašil Janez, ko ga je zagledal. »Ali ste opazili kaj sumljivega? Ali so nas kozaki odkrili?«

»Nič ni,« ga je potolažil. »Ne boj se! Majhna slabost je bila. Posledica mojih ran. Reakcija na napore te noči.«

Ni hotel povedati, kaj je videl. Vedel je, da je bolje, če Janezu in Nadji prihrani to grozo.

Potem je zakuril. Polena so bila suha in so gorela s plamenom, da je bilo veselje gledati. Kmalu je voda v loncu zavrela. Poiskal je čaj in ga stresel vanj.

Nadja se je med tem že malo opomogla in sedla na slamnato ležišče. Janez se ni ganil od nje. Branko je preli čaj v manjše lončice in jima ga prinesel. Nato je prisedel.

Za nekaj trenutkov so pozabili svoje trpljenje in nevarnosti. Bili so si samo tovariši, ki so trdno sklenili pomagati drug drugemu. Živeti in trpeti drug za drugega. In Nadja je bila najbolj srečna med njimi, saj je največ žrtvovala. In edina je bila, ki je neomajno verjela in upala v bodočnost, ki je ležala pred njimi kakor velik, težak zastor, ki ga ni mogoče razgrniti in pogledati zanj.

Trije samotarji sredi brezmejnih planjav, trije majhni, neznatni ljudje sredi neusmiljene prirode, ki je tu vladala in delila usodo, trije drobci v boju z življenjem in smrtjo.

TRETJI DEL

MLADA MATI

Prvo poglavje

NA BOROVJU

Tiha poletna noč je ležala na zemlji. Nebo je bilo kakor črn žamet in na njem so olesteli

milijoni zvezd. Na obzorju so se videli ostri vrhovi gora. Mahoma so se njih obrisi ožarili, kakor bi jih bil obdal zlat pas. Počasi je izza njih prišel mesec, rdeč kakor bi se bil pravkar okopal v krvi. Njegov soj je zajel dolino, ki je ležala pod njim.

Pokojno je ležala vas Borovje v dolini. Okrog in okrog so jo obdajali gozdovi in hribovi. Sredi je stala cerkva in okoli nje so se bile nabrale manjše in večje hiše, kakor bi jih bil kdo znesel z vseh vetrov. Nekaj njiv je ležalo v bližini in pašnikov, ki so bili potreseni z grmičjem. Bela cesta je rezala vas na dvoje in se izgubljala v gozdu.

Zunaj vasi med drevjem skrita je stala borovska graščina. Lepo visoko poslopje, ki se mu ni poznalo, da stoji že stoletja. Visoka vrata, ki so jo zapirala, bi vedela povedati, koliko je že stara. Skozi nje si prišel na prostorno dvorišče z belim peskom posuto. Zdaj za poslopjem je bil velik vrt, zasajen z rožami. Kadar je potegnil veter, je odnašal njih vonj po vsem dvorišču. Za vrtom je ogledoval mesec in njegova podoba je trepetala na drobnih valovih, ki jih je delal rahel vetrič.

Grad je bil v temi. Le eno samo majhno okno je bilo razsvetljeno in odprto. Veter se je upiral v zavese in jih časih odgrnil; takrat je popotnik videl s ceste veliki lesteneč, ki je visel izpod stropa.

V sobi je sedela pri postelji v kotu mlada žena. Njen obraz je bil blede in razodeval je skrb. Neprestano je strmela na posteljo, kjer je ležal dveleten otrok. Časih je mlada žena prišla otroka za čelo in vtrepotala. Bilo je vroče kakor razbeljen kamen. Potem mu je vselej popravila blazino. Malček se premetaval po postelji. Časih se je za trenutek pomiril in počasi, nekam nezaupno, pogledal mlado ženo pri svoji postelji. Potem je zajokal.

»Sinko, nikar ne jokaj, saj bo kmalu dobro. Zdravnik pride in te ozdravi. Kmalu pride.«

Te besede je govorila brez misli. Potem je obstala sredi njih in naglo stopila k oknu. Sklonila se je čezenj in pogledala po dolini. Nikjer ni bilo voza, ki bi se bližal graščini.

»Kod le hodi?« se je povpraševala vsa obupana in njen pogled je spet romal k sinčku, ki je ležal bolan na postelji.

Počasi in s pobešeno glavo je šla k njemu in se spustila na kolena pred njim. Z bolestnim pogledom je strmela v njegov obrazek in božala onemogla ročico, ki je ležala na odeji.

»Mamica,« je šepetal malček. »Mamica, joj, kako me peče!«

Vsaka beseda jo je zadela kakor oster meč v srce.

»Saj pride zdravnik, saj pride,« je neprestano ponavljala, ne vedoč, kaj naj mu drugega reče. »Zdravila ti zapiše in jutri boš spet tekal po travniku in se igral.«

Otrok jo je poslušal, kakor ne bi razumel njenih besed.

»Mama... mama...«

Mlada mati bi bila najrajši zbežala, da ne bi več čula obupnih klicev bolnega otroka.

Popoldne se je vzgojiteljica z njim igrala na vrtu. Dan je bil lep in malček razigran kakor še nikdar. Ves čas je tekal okoli, da je bil ves upehan, ko je prišla k njemu in ga vzela s seboj na malico. Pod večer je začel stokati, da ga boli glava. Naglo ga je spravila v posteljo in mu skuhalo čaj, misleč, da je samo prehlad, ki v nekaj urah mine. Toda malčku je bilo čedalje huje. Moža, ki s eže zvečer pripeljal z avtom iz Ljubljane, je poslala nazaj po zdravnika, zakaj v bližini ni bilo nobenega. In zdaj so že minule štiri ure, kar je odšel od doma, štiri dolge ure, in še ga ni nazaj. Drugače se je vrnil v dveh urah. Kaj naj to pomeni?

To vprašanje se je nenadoma zasekalo vanjo. Zakaj ga še ni nazaj? Ali se mu je kaj pripetilo? Ali?...

Tedaj se je spomnila nekaterih dogodkov, ki jih je že skoraj pozabila. Zdaj pa so ji vstali pred očmi v vsej jasnosti. Spomnila se je, kako je njen mož zanemarjal otroka. Če jo je videl z njim, sploh ni prišel blizu. Dalje prihodnjič.

Naši na tujem

Vestfalsko pismo

Marl, marca

Draga »Domovina«, po dolgem času se spet oglašamo, da povemo, kako se nam godi v skrajnem severovzhodnem Poruhrju. Brezposelnost je toliko kakor pozabljenost. Zdaj še primanjkuje delovnih moči, tako da so zaposleni že tudi vsi rentniki, ki so še količkaj sposobni za delo.

Naše Jugoslovensko narodno društvo je imelo pred dnevi 14. občni zbor, na katerem je predsednik podal obširno poročilo o delovanju društva v preteklem letu. Iz poročila je razvidno, da je društvo marljivo delalo, čeprav ni posebno veliko, saj tukaj ni tako mnogo rojakov, ker smo bolj oddaljeni in še nimamo pravih prometnih zvez. V septembru je naše društvo kakor običajno priredilo vinsko trgatve, ki je lepo uspela. Našo prireditve so obiskali tudi domačini, tako da je bila dvorana nabito polna.

Obdarovanje dece smo imeli letos cele tri tedne pozneje kakor običajno. To pa zato, da je bila dana članom možnost obiskati slične prireditve sosednih društev. Tudi ta prireditve je dobro uspela, za kar gre velika hvala dobrotniku g. Mariču, ki nam je daroval slaščice, in pa g. Bolhi za denarno pomoč. Na prireditvi je imel lep pozdravni nagovor blagajnik zveze g. Sentjura. Pri volitvah je bil z majhno izpremembo izvoljen stari odbor s predsednikom Mažganom (Cerkno). Blagajnik je g. Podlunšek (Trbovlje), tajnik g. Rak (Litija), preglednika g. Mežnar (Kresnice) in g. Komotar (Trojane).

Dne 16. t. m. je praznoval 80letnico g. Jožef Škerbic. Rodil se je na Vranskem v Savinjski dolini l. 1859. V Nemčijo je prišel 17. julija l. 1906. Vzgojil je sedem otrok. Od teh mu je starejša hči, že pred leti poročena, umrla. Pohvalna je njegova narodna zavest, saj je vse otroke vzgojil tako, da vsi dobro govorijo slovenščino. G. Škerbic je vesten raznašalec »Domovine«. Kakor hitro jo dobi v roke, hajdi na pot v vsakem vremenu. Tri izvoze nosi v uro oddaljeni Hüls. Čeprav je že v visoki starosti, mu pot ni predolga. Še mnogo zdravih let mu želimo vsi rojaki!

Smrt ugledne rojakinje v Argentini. V Buenos Airesu v Argentini je umrla 13. februarja stara šele 38 let v Mariboru dobro znana in priljubljena ga. Pinica Marašovičeva, rojena Žunkovičeva. Prerano umrla je bila edina hčerka g. Janka Žunkoviča, šolskega upravitelja v pokoju, posestnika in bivšega župana v Narapljah pri Ptujski gori in sestra g. Vladimira Žunkoviča, okrajnega živinozdravnika v Kruševem, in g. Bogomira Žunkoviča, inž. kapetana v Karlovcu. Naj v miru počiva v tuji zemlji.

35letnica največjega podpornega društva naših rojakov v Ameriki. Slovenska narodna podpora jednota proslavi letos aprila 35letnico ustanovitve. Društvo pa je še vedno mlado in krepko in še vedno rase. Čeprav je 10 let mlajše od najstarejšega slovenskega podpornega društva v Ameriki, je doseglo višek med vsemi društvi našega življenja v Ameriki v pogledu članstva, premoženja, izplačanih podpor in prosvetnega dela. Prva proslava 35letnice bo 16. aprila v Chicagu. Potem pa bodo sledile proslave v drugih mestih. Dne 5. aprila bo izšla slavnostna številka dnevnika »Prosvete«, posvečena 35letnici tega društva.

Iz Hamborna (Nemčija) nam pišejo: Pred kratkim je na naglo umrl v 64. letu starosti g. Koncilja Franc. Bil je član več društev in zvest bralec »Domovine«, ki je vedno komaj čakal na njo. Doma je bil iz Hriba pri Nevljah, po domače Kavčov. Njegova žena Terezija je rojena Sitarjeva pri Nevljah. V Nemčiji sta živela celih 40 let. Na zadnji poti so rajnkega spremljali številni rojaki in domačini, med njimi več zastopnikov društev z zastavo. Na grob so mu društva položila vence.

Rajniki je zapustil ženo, sina in hčerko, ki je omožena v Holandiji. Bodi poštenemu možu blag spomin! Iskreno sožalje užaloščeni rodbini!

Iz Iekerna (Nemčija) nam pišejo: Ob lepi udeležbi je imelo naše Jugoslovensko narodno podporno društvo pred tedni občni zbor, ki ga je vodil tajnik g. Alojz Lipovšek in očrtal delovanje društva. Soglasno je bil izvoljen stari odbor, ki ga sestavljajo: Predsednik Ivan Tkaler, tajnik Alojz Lipovšek, blagajnik Jože Bevc in prisednik Franc Lampret starejši. — Nedavno smo k večnemu pokoju spremljali priljubljeno rojakinjo go. Jožefo Grmovškovo, rojeno Landverjevo iz Podsrede. Stela je 81 let. Rodila se je 30. julija 1858. leta in umrla 6. marca 1939. leta. Družini Grmovškovi izrečemo iskreno sožalje. Ljubi rojakinji pa naj bo lahka tuja »Domovine« v Ljubljani. In prosim, da prid zemlja!

Iz Eysdena (Belgija) nam pišejo: Že dolgo se nismo nič oglasili, kljub temu pa še nismo čisto zaspali. Hripa je zadnje čase tudi nas obiskala. Društveno življenje je bilo to zimo precej živahno. Imeli smo več prireditve, med njimi nekaj iger, ki so bile izvrstno igrane. Ker obstojajo zdaj že štiri društva, upamo, da bomo še večkrat deležni razvedrila. V časopisih smo čitali, da je preminil skladatelj g. Zorko Prelovec. Tukajšnje pevsko društvo ga je počastilo z enominutnim molkom in mu na čast zapelo njegovo skladbo »Oj Doberdob!« — Jugoslovensko pevsko in tamburaško društvo se iskreno zahvaljuje ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja za prejeto podporo 1583 frankov.

Iz Prekmurja

»Trije vaški svetniki« na podeželskem odru. Iz Lucove nam pišejo: Kmečka mladina je uprizorila v šoli v Šulincih na Jožefovo igro »Trije vaški svetniki«. S tem se je pokazala naša mladina, da se tudi prebujala. Šola je bila polna občinstva. Opazili smo, kako je naše obmejno občinstvo željno takih prireditve. Upamo, da bo mladina odslej večkrat nastopila na odru. Največ hvale gre za to prireditve ge. šolski upraviteljici in gđ. učiteljici.

Za smeh in kratek čas

ZNAL JE ODGOVORITI

Mama: »No, Mihec, ali si danes znal na učiteljeva vprašanja kaj odgovoriti?«

Mihec: »Seveda, kar na pet vprašanj sem mu odgovoril!«

Mama: »Kaj pa je učitelj vprašal?«

Mihec: »Vprašal je petkrat, kdo še zmerom ne razume, in jaz edini sem mu vseh petkrat odgovoril, da ne razumem!«

RAZLOG

Sodnik: »Obtoženec, zakaj ste napadli gospoda urednika?«

Obtoženec: »Zato, ker je zadnjikrat, ko sem ukradel sto dinarjev, napisal v svojem listu, da sem jih ukradel pet sto. Zdaj si pa zamislite, gospod sodnik, koliko sem moral prestati od svoje žene, ko sem ji samo sto prinesel domov!«

BREZ BESEDE

Sodnik: »Kakšne besede je rabil napadalec, ko vas je udaril po glavi?«

Priča: »Nobene, gospod sodnik, rabil je kol.«

ROPARSKI NAPAD

Ropar ustavi s samokresom gospoda: »Če mi ne daste 100 din, vas ustrelim!«

Gospod: »Saj vam dam. Ali imate zmenjati 1000 dinarjev?«

MOŽJE SE IZPREMINJAJO

Urša: »Preden sva se vzela, je trdil o meni, da sem kraljica njegovega srca.«

Neža: »A kaj pravi zdaj?«

Urša: »Zdaj je postal v srcu že davno republikanec...«

lukno kamgarne volneno svila platno delene celire tkanine

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIH CENAH

STALNO

Sternecki
CELJE 97

NAJVEČJA DOMAČA TRGOVSKA HIŠA V JUGOSLAVIJI! VZORCI IN CENIK ZASTONJ

× **Anglija je najmoderneje oborožena.** Nad 150 članov angleškega državnega zborra in senata je nedavno prisostvovalo paradi v taborišču angleške vojske v Aldershotu, kjer so predvajali najnovejše tipe angleškega vojnega orožja. V paradi so nastopili tanki raznih vrst, oklopni avtomobili, protiletalski topovi, topovi proti tankom in novi daljnometni topovi, ki mečejo kroglice na razdaljo do 90 km. Pri paradi je sodeloval tudi oddelek motoriziranih čet, ki nadomestujejo nekdanjo konjenico. Splošen vtis je bil, da so bataljoni zdaj številčno manjši kakor za časa svetovne vojne, zato pa mnogo bolj preskrbljeni z vsemi vrstami orožja. Na višku je zlasti oprema z avtomatskim orožjem, z lahкими in težkimi strojnimi, protitankovskimi puškami in z možnarji za strelske jarke. Pehota je nastopila v novih uniformah in samo z 10 kg tovora na hrbtu. Ostalo prtljago so prevažali posebni tovorni vozovi v zaledju. Na ta način so Angleži odvzeli pešcem težko breme, ki jim je v svetovni vojni močno oviralo naglo gibanje.

× **Rusija šteje 170 milijonov ljudi.** Te dni so bili objavljeni izidi ljudskega štetja v Rusiji. Na podlagi tega štetja ima zdaj Rusija 170 milijonov prebivalcev, to je za 23 milijonov več kakor l. 1926, ko je bilo zadnje ljudsko štetje.

× **Železniška nesreča v Franciji je terjajala 18 mrtvih.** Nedavno zvečer se je na severnem izhodu postaje Chateaurouxja pripetila huda železniška nesreča. Brzec Pariz — Cerbere je zavozil na stranski tir in se zaletel v tam stoječe vozove tovornega vlaka. Nesrečo je povzročila krava, ki je ušla iz nekega tovornega voza in zmedla kretnice prav v času, ko se je skozi postajo vozil omenjeni brzi vlak. Lokomotiva brzca je skočila s tirov in se prevrnila, za njo pa voz za prtljago, poštni voz in dva osebna voza. Izpod razvalin so potegnili 18 mrtvih in 30 hudo ranjenih.

× **Alkohol za zdravljenje pijancev.** Neki francoski zdravnik predlaga nov način zdravljenja alkoholikov. Alkohol hoče pobijati z alkoholom, pa ne po načinu starega dovtipa, po katerem so pijanci največji sovražniki alkohola, ker ga pač največ uničijo. Bolniki naj bi alkohol kot zdravilo dobivali ne v obliki žganja, likerja, vina in drugih takšnih pijač, temveč z brizgačo pod kožo. Vbrizgavanje mešanice etilnega alkohola z destilirano vodo pomirja po zatrdilih tega zdravnika živčevje alkoholika tako, da ne čuti nobene potrebe več po alkoholni pijači. Na ta način ga je mogoče počasi odvaditi.

× **Z elektriko gase požare.** Zadnje čase delajo v Zedinjenih državah poskuse gašenja ognja z elektriko. To se zdi na prvi pogled čisto nemogoče. Toda temu ni tako. Plamen ima v sebi velike množine elektrike. Če hočem požar pogasiti, moram to elektriko odvesti. Pri poskusih v Ameriki so to storili na ta način, da so približali ognju napravo, ki je večji del plamena pritegnila k sebi. Plamen je nato ugasnil, ker ni imel več nobene podlage. Pravijo, da so se prvi poskusi gašenja z elektriko odlično posrečili, vendar pa so precej dragi.

HALO, GOSPODINJA, POZOR!

Nova trgovina z ostanki in cenejšim oblačilnim blagom, katerega potrebujejo delavec in kmet za vsakdanjo rabo, je otvorena v Ljubljani v bližini Zmajskega mostu, Sv. Petra nasip 29 (nizka hiša za Ljubljano, kjer je krompirjev trg). Bela kotenina se dobi dobra po 5, najlepša po din 8.80, pisano blago za srajce po din 5.—, najboljši kambrak za obleke in predpasnike dober 6.80, najboljši, na dve strani din 9.—. Hlačevina srednja 22.—, najboljša: kamgarncajgi od 28.— do 40.—, cvirncajgi za ženske in otroške obleke din 9 do 14.—. Razni bombažasti štofi dvojne širine od 20.— do 30.—, žepni robci po 1 din, naglavne rute 6 din, različni ostanki od din 3.— naprej komad.

To trgovino je na tem prostoru otvorila špeciјelno za cenejše in delavno blago znana ljubljanska trdka F. I. Goričar, zato že njeno ime jamči za ugoden nakup!

Mali oglasi

DEKLE,

staro 17 do 25 let, sprejme za vsa gospodinj-ska dela boljša družina na deželi. Ponudbe je poslati na ogl. odd. »Domovine« pod »Pridno dekletu«.

MLATILNICO

na bencinski motor v dobrem stanju prodam. Anton Vindiš, Breg-Ptuj.

POSODILA NA VKNJIZBO,

poroke, menice, dolgoročna, hipotekarna, tudi na kmečka posestva, po 6 odstotnih obrestih pod najpovoljnejšimi pogoji nabavlja koncesionirana poslovalnica Central, Zagreb, Bregovita 7. Za odgovor priložite za 3 din znamk.

ZDRAVSTVENE IN POUČNE KNJIGE

Dr. Holänder: Zablude ljubavnega življenja Din 20. — Kako se žena obvaruje spočetja nosečnosti Din 40. — Največja arabska sanjska knjiga — vedeževanje iz kart, in dlani, loterija, astrologija, punktiranje — Din 66. Razpošilja po povzetju, Bagari, Maribor, Loška 5/I.

VSAKI OSEBI — DRUŽINI

nudi stalen zaslužek »Mara« Maribor, — Orožnova 6, Celje, Slomškov trg 1. Pletilnica — razpošiljalnica.

NOVOST!

SAMO
DIN 49.50

št. 62.300 Anker-ura
pravi švicarski stroj.
Dobra kvaliteta, lep
kromiran ovoj
s pismeno garancijo

Din 49.50

št. 62.301 ista s
osvetljenimi kazalci
in šterilnicco
(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki
vam ga pošlje za-
stoj in poštne
prosto

H. Suttner

Ljubljana 6
šestna, protokolirana
tovarna ur v švic.

Podaljšaj
si
življenje

Zivljenje moramo podaljšati, bolečine preprečiti, bolezni ozdraviti, slabosti ojačiti, nestalne moremo učvrstiti in nesreče napraviti srečne!

Kaj je vzrok vsake bolezni?

Oslabljenje živcev, potrnost, izguba dobrih prijateljev ali svojih bližnjih, razočaranje, strah pred boleznijo, slab način življenja in mnogo drugih razlogov.

Zadovoljstvo

Je najboljši zdravnik! So poti, ki Te morejo dovesti do dobrega razpoloženja, oživiti Tvoj značaj, napolniti Te z novim upanjem; ta pot pa je opisana v razpravi, ki je že more, ki jo zahteva, dobiti takoj in

povsem brezplačno!

V tej mali priročni knjižici je raztolmačeno, kako morete v kratkem času in brez ovire med delom ojačiti živce in mišice, odpraviti slabo razpoloženje, trudnost, raztresenost, oslabiljenje spomina, nerazpoloženje za delo in nebroj drugih boleznih pojavov. Zahtevajte to razpravo, ki vam bo nudila mnogo prijetnih ur.

Poštno zbirališče:

Ernest Pasternack,

Berlin S. O.,
Michaelkirchplatz 13, Abt. 88.

NAGROBNE SPOMENIKE

s starega pokopališča sv. Krištofa (in nove spomenike) po nizki ceni dobite, dokler traja zaloga, pri kamnoseku Kunovaru Franju, pokopališče pri Sv. Križu v Ljubljani.

VSARKDO

moški ali ženska, v službi ali brezposeln, lahko zasluži tedensko 252 din. Za pojasnila je poslati 5 din v znamkah, sicer ne odgovorim. Lindič, Ljubljana 245 (d). Ne odlašajte s prijavo!

...dokler ga ni primerjala z Radion belo obleko!

Ure in ure se je mučila z mencanjem in drgnenjem perila, pa vendar, zraven te bleščeče beline se zdi njeno perilo naravnost sivkasto. Kakšno razočaranje! Da, to doživi lahko vsaka gospodinja, če primerja svoje „navadno“ prano perilo z Radion belim perilom. Kajti Radion odstrani iz perila vsako, pa tudi najmanjšo sled nesnage. Pri kuhanju v učinkoviti in vendar blagi raztopini Radiona se namreč tvori kisik, ki skupaj s peno mila struji skozi perilo in temeljito odpravi vso nesnago. Bleščeča belina popolne čistote -- to je Radion belina.

Schicht^{ov}

RADION

Ni čistejše beline od Radion beline

Velikonočno veselje

12

45301-2204

Za lepe dneve najcenejši in najprimernejši otroški čevlji iz platna z gumastimi podplati.

25

44292-845

Novo za otroke!

Pomladni otroški čevljički, izdelani iz diftina. Lahki in udobni za izprehode.

39

5851-63805

Otroški čevlji iz laka, za spomladanske dneve. Okusni in praktični.

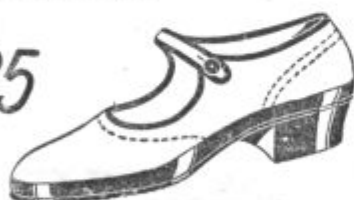
49

5892-64853

Vaš otrok se bo razveselil teh finih čevljičkov iz laka, ki imajo zelo lep okrasek iz nubuka.

25

25425-8405

Udobni čevlji iz močnega angleškega platna, z gumijastim podplatom in gumijasto peto.

59

4644-44603

Elegantni čevljički za deklice iz boksa sa zaponko, z usnjenim podplatom in nizko peto.

59

34295-9178

Okusni ženski čevlji za spomlad, kombinirani iz modrega in belega diftina, z nizko peto.

99

4624-44658

Športni čevlji za deklice iz lahkega rjavega boksa, okrašeni z luknjicami. Za pomladne izprehode.

79

2605-46657

Nov pomladni model, izdelan iz finega rjavega boksa, z semiš kombinacijo. Trpežen in pripraven za pomladanske izprehode.

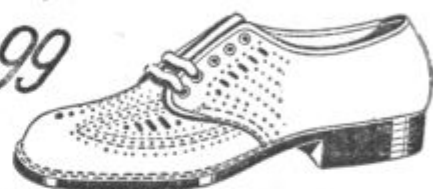
39

38397-6601

Lakasti polčevlji iz gume, odporni proti vodi in blatu. Čistijo se z mokro krpo. Nadomestujejo popolnoma usnjene čevlje.

99

8927-44683

Elegantni moški čevlji za pomlad! Iz sivega ali drap semiša ali iz kože. Okrašene z luknjicami, z usnjenim podplatom.

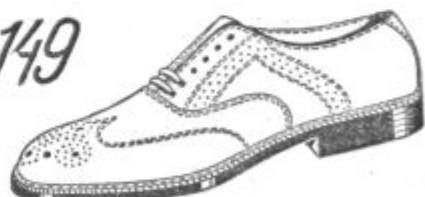
129

3639-44974

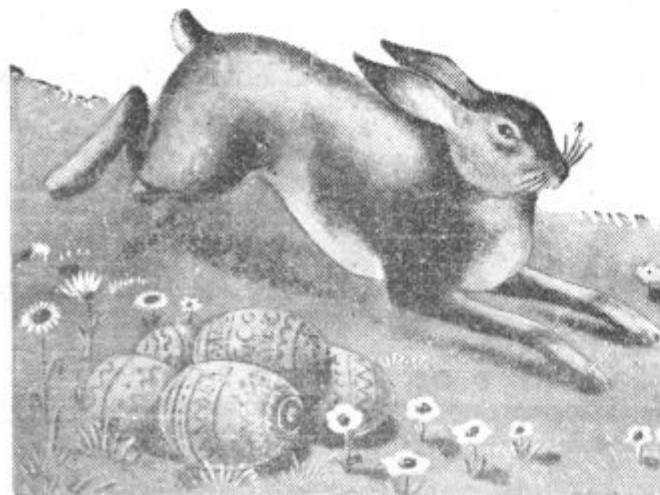
Moški lahki polčevlji, šivani na okvir izdelani iz finega usnja, z preluknjanim okrasom in usnjenim podplatom.

149

3639-44748

Udobni in trpežni čevlji iz najboljšega telečjega boksa, izdelani po angleškem modelu.

Plata